

יכוין בעודו שופך, שהקב"ה יצילנו ואת כל ישראל אחינו מכל המכות האלה,
ועל ראשי אויבינו ושונאינו יבואו עליהם המכות האלה; ומה שנשאר בתוך הכוס הוא יין המשמח

ונוהגין לזרוק מעט מן הכוס באצבע (א) כשמגיע לדם ואש ותמרות עשן, וכן כשמזכיר המכות, דצ"ך
עד"ש באח"ב בכלל ובפרט, הכל ט"ז פעמים [רמ"א סימן תע"ג סעי' ז', בשם מהרי"ל] (ב)

ויכוין שהכוס הוא סוד המלכות ושופך מהיין
שבתוכו סוד האף והזעם שבה על ידי כח הבינה,
לתוך כלי שבור סוד הקליפה שנקראת ארור, וכו' ומה
שנשאר בכוס נעשה סוד יין המשמח, לכך לא ישפוך
אלא יוסיף יין [פסקי סידור הרב]. ויכוין: הרב בסידורו
אין דרכו לבאר מה שיקוון, ומה שביאר כאן, נ"ל
שהוכרח בזה, מפני שארז"ל (ברכות נא ב) אין מברכין
על כוס של פורעניות, ובס' פסח מעובין (הובא בח"י
ס' תע"ג סק"ז) כתב דיש שופכין היין הנשאר ושופטין
הכוס משום שנזכר עליו המכות. וראה בד"מ (הובא
בשו"ע הרב שם סעי' נ') אשר ט"ז השפיכות הם כנגד
חרבו של הקב"ה מלאך הממונה על הנקמה (יעוין בזה
מעבר יבק מ"ג פ"ט) ולהוציא מכל הנ"ל, צריך לכוון
שהפורעניות האף והזעם הוא על היין ששופך לתוך
כלי השבור, ומה שנשאר בתוך הכוס הוא יין המשמח
[שער הכולל], [לקוטי טעמים ומנהגים - חב"ד].

הגר"ח ז"ל מבריסק, היה מכין לו עוד כוס יין
בנוסף לכוס השני מארבעת הכוסות וכשהיה אומר
בהגדה סדר עשר מכות וכו', היה שופך מן היין
שבכוס המיוחד, שכן אם יפחות מהיין שבכוס של
ארבעת הכוסות שעליו נאמרה ההגדה, יצטרך שוב
למלאותו כדין כוס של ברכה דצריך להיות מלא
לכתחילה, ואם ימלאנו שוב, נמצא שעל היין הזה
שהוסיף בכוס השני לא נאמרה ההגדה, ומדינא
דגמרא שתהא ההגדה נאמרת על הכוס השני
מארבעת הכוסות [הגדה מבית לוי (בריסק) - קובץ הוספות].

ויש נוהגין להביא כוס אחר לשפיכה, כדי שאותו
כוס שמזג קידם אמירת מה נשתנה, יאמר עליו כל
סיפור יצ"מ, ואח"כ ישתהו לכוס [כף החיים אות קס"ה].
[א"ה] מנהג הגר"ח ז"ל מבריסק, ליקח כוס אחר,
(ומובא גם בכף החיים בשם יש נוהגין), מתאים ועולה יפה
עם הס' פסח מעובין הנ"ל, שכתב "שלא לשתות ממה
שנשאר כיון שנזכר עליו המכות"; ומה גם אם לא
יכוון "מה שנשאר בתוך הכוס הוא יין המשמח",
כמ"ש הרב בסידורו, ובהערות ס' שער הכולל הנ"ל.
אבל ממה שכתוב בס' פסח מעובין "שופכין היין,
ושופטין הכוס, ונותנין יין חדש בכוס" נמצא, דלא
חשש לסברת הגר"ח "שעל היין הזה שהוסיף בכוס
השני לא נאמרה ההגדה", וצ"ל דמעיקרא דדינא יוצא
אם אמר על הכוס השני מלפיכך עד סוף ברכת אשר
גאלנו, כדמשמע בשו"ע הרב (שם סעי' מ', מ"ד, ובס'
ויגד משה (הוספות על דף קס"ב) דכ"כ בס' ראבי"ה, ובס'
משנת יעקב (ס' תעד) פסק דאם נשפך הכוס אפילו אחר ברכת
אשר גאלנו יצא, ובשו"ת מהרש"ל (סוף ס' פ"ח) כתוב,
"כי כל הד' כוסות נתקנו על שבח ברכה שלפניו, כוס
ראשון אקידוש, שני אברכת גאלנו, שלישית אברכת המזון,
רביעית אברכת הלל דהיינו בסוף החתימה", עכ"ל, ע"כ [א"ה].
לע"נ אאמור"ר ר' פינחס ז"ל בן ר' אברהם יעקב ע"ה
בברכת שמחת יום טוב - שלמה לערנער

(א) כ' בהגהת מנהגים דיש לזרוק בקטנה דהיינו
הזרת ובמ"א כ' דיש לזרוק בקמיצה שהיא אצל
הקטנה כדאיתא בילקוט דבקמיצה הכה ובד"מ כ'
דיש ליקח באצבע דוקא זכר למה שנאמר אצבע
אלהים היא וכן עיקר [חק יעקב סימן תע"ג סק"ז].
ובשם האר"י ז"ל איתא, שיש לשפוך עם הכוס
בעצמו י' טפין בי' מכות, וישפוך לתוך כוס שבור
הרמוז לקליפה הנקרא ארור, והוא כמו שיער עגל
שמניחין חוץ לתפילין ליתן חלק לסטרא אחרא,
והטעם כדי שלא יקטרג בל"ל זה [טעמי המנהגים].

ויש נוהגין מטעם הידוע להם לזרוק מן הכוס
עצמו שלא ע"י אצבע [שו"ע הרב שם סעי' נ"א].
כשמזכירים דם ואש ותמרות עשן, וכן בעשר
המכות דצ"ך עד"ש באח"ב בכלל ובפרט (הכל ביחד
ט"ז פעמים), שופכים מעט יין מן הכוס עצמו, ולא על
ידי אצבע. ואין שופכין את היין אל הטס של כסף
שמתחת לכוס, אלא לתוך כלי אחר, והשתמשו לזה
עם כלי זול (כגון פלעטט"ק). ולאחר הט"ז שפיכות
מסירים את הכלי מן השולחן [הגדה שבח פסח].

(ב) אמר מהר"י סג"ל כשאומר בהגדה דם ואש
ותמרות עשן, יטיף באצבעו מכוסו לחוץ באומרו כל
תיבה פעם אחת. וכן כשאמר דצ"ך עד"ש באח"ב בין
בפרט בין בכלל ס"ה י"ו פעמים נגד י"ו פנים, רוקח.
וכן מהר"ש כשאמר דם צפרדע כו' שוטף בכל תיבה
ותיבה פעם אחת מן הכוס לחוץ. ונראה לו הטעם
דרצה לומר, מכל אלו יצילנו ויבאו על שונאינו, דהא
הכוסות להצלה לישראל [מהרי"ל (מנהגים)].

ועוד טעם, לרמז שעל ידי המכות היה נחסר מהם
כל פעם ומתמעטין [מובא בהגדות בשם הגר"א, ועוד].
וְלִמָּה אֲרָבַע כּוֹסוֹת מִצּוֹתָן בְּזֶה הַלֵּילָה: לְתֵן תְּהִלָּה,
לְחַבֵּט אֲרָבַעַּה כּוֹסוֹת שֶׁל יְפִיפִיָּה עֲגֻלָּה, וּכְדִי לְשַׁבֵּר
אֲמוֹת עֲמָמוֹת מְשַׁקְצוֹת בְּגָעִילָה, בְּאֲרָבַעַּה כּוֹסוֹת
הַקְּתוּבִים בְּמִשְׁחָן כּוֹס הַתְּרַעֲלָה, וּכְנִגְדָם, לְהַשְׁקוֹתֵנוּ
אֲרָבַעַה כּוֹסוֹת שֶׁל חֶמְלָה [פיוט "אין ערוך" לשבת הגדול,
לרבינו יוסף טוב עולם, עפ"י ירושלמי (פסחים פ"י ה"א)].

וכ' בס' בפסח מעובין (סעי' רס"א) דיש שופכין היין
ושופטין הכוס אחר שזרקין ממנו באצבע, ורוחצין
ידיהם, מטעם שלא לשתות יין, שנזכר עליו המכות,
וגם הטביל בו אצבעו ונמאס, עכ"ל; ובמדינות אלו
אין נוהגין כן, ואין לשנות, אם לא שהוא אסטניס
ביותר, ויש בזה הפסד אוכלין, ולא הוזכר המנהג בזה
בשום פוסק ראשון [חק יעקב שם].

יכוין בעודו שופך שהקב"ה יצילנו ואת כל
ישראל אחינו מכל המכות האלה, ועל ראשי אויבינו
ושונאינו יבואו עליהם המכות האלה [מנהגים מירושלים
אות מ"ג - יצחק דוד נ' רבי- מעזיראוב תקס"ג; הובא בהגדה עם
דינים ומנהגים, ונקרא "סדר המערכה" מבעל משנת אברהם - יפה,
יטאמר-תרכ"ח; תוספות חיים-פינקלשטיין על חיי אדם, כלל קל, כח].